

Břeclav

Kraj: Jihomoravský

Správní obvod: Břeclav

Nadmořská výška: 158 m n. m.

Počet obyvatel: 23 656

Adresa URL: www.breclav.eu

Okres: Břeclav

GPS souřadnice: 48.753140N, 16.882517E

První pís. zmínka: 1041 (983 let)

PSČ: 690 81

Historie obce Břeclav

Historie dávná ...

Osídlení slovanským obyvatelstvem v době hradištní

Okresní město Břeclav leží v krajině, kterou si pro svá obydlí vybrali první Slované, kteří na toto území přišli pravděpodobně z východního Podunají již v 6. století. Jihovýchodně od dnešního města vzniklo na sklonku 8. století rozsáhlé sídliště s vyspělou řemeslnou výrobou, které se v době Velkomoravské říše v průběhu 9. století stalo jedním z hradišek centrálního velkomoravského území. Toto sídliště je známo v odborném světě jako velkomoravské hradisko Pohansko u Břeclavi. Vedle knížecího dvorce zde byl prozkoumán i velkomoravský kostel se čtyřmi stovkami bohatě vybavených hrobů, ale i valové opevnění, řemeslnické objekty a mohutné předhradí. Výzkumy, vedené Ústavem archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, probíhají již půl století (byly zahájeny v roce 1959) a posledním významným objevem se stal pravděpodobně druhý kostel na severním předhradí. Do hradiště se v dobách nebezpečí uchýlovali zemědělci ze širokého okolí i se svým majetkem. Nejvýznamnější osadou v okolí hradiště byla pravděpodobně ves v místech části dnešní části Staré Břeclavi.

Počátky historického osídlení Břeclavi

Po zániku hradiska na počátku 10. století se kraj po celé století ocitl ve víru bojů o velkomoravské dědictví, z něhož vyšli vítězně čeští Přemyslovci. Po knížeti Břetislavovi získalo své jméno nové hradiště, které mělo za úkol chránit vstup do země a bylo postaveno v místě dnešního břeclavského zámku. Tento zeměpanský hrad založený patrně někdy po r. 1041 se stal centrem hradské správy. Na počátku 13. století jej získala věnem manželka českého krále Přemysla I. Konstancie Uherská. Někdy ve třetí čtvrtině téhož století pak byl přestavěn v mohutnou románskou pevnost s věží o síle zdiva téměř 5 metrů.

Hrad často měnil svého majitele a v letech 1426-1434 zde sídlila dokonce husitská posádka, která svými výpady ohrožovala jak sousední Rakousko, tak i Slovensko, které bylo v té době součástí uherského státu.

Po husitských válkách se poblíž hradu usazují obyvatelé, kteří museli uprchnout z vydrancované Staré Břeclavi a zakládají si městečko, které se v písemných pramenech nazývá Nová Břeclav.

Městečko i s hradem získávají v druhé polovině 20. let 16. století Žerotínové, kteří přestavují hrad v renesanční sídlo, jež má ovšem neustále vojenskou funkci pohraničního hradu, protože po bitvě u Moháče r. 1526 ohrožují Moravu útoky Turků. Ti se nezřídkou spojují s odbojnými uherskými magnáty bojujícími proti Habsburkům. A tak celý okolní kraj městečka byl často terčem útoků a nelítostného

drancování. Například takovýto nájezd Bočkajovců v r. 1609 znamenal vypálení Staré i Nové Břeclavi a odvezení spousty zajatců do otroctví.

Břeclav za třicetileté války

Když v r. 1618 povstala i Morava proti Habsburkům, v čele odbojných moravských stavů stanul břeclavský pán Ladislav Velen ze Žerotína. Po nešťastné bitvě na Bílé Hoře mu bylo panství zkonfiskováno a jeho jméno bylo přibito na šibenici, což tehdy znamenalo trest smrti vynesený v nepřítomnosti obžalovaného, který po bitvě na Bílé Hoře utekl ze země. Břeclav byla následnými válečnými událostmi zničena téměř dokonale. Ze 141 před válkou usedlých sedláků ve Staré i Nové Břeclavi při soupisu poddaných pro berní účely v r. 1673 vyplývá, že válku přežilo jen 29 starých usedlíků, což znamená pokles obyvatel na 20,6 %.

V r. 1658 břeclavské panství přikoupili k svým moravským držávám majitelé sousedního valtického a lednického panství Lichtenštejnové. Zámek postupně ztratil na své honosnosti, neboť sloužil pouze knížecím úředníkům jako centrum hospodářské správy panství a knížecích lesů. Na počátku 19. století byla silueta břeclavského zámku upravena do dnešní podoby. Ke krajním křídlům zámeckého objektu byly přistavěny nové věže ukončené jako by pobořenými korunami.

Břeclav městem

V roce 1872 byla Břeclav císařským dekretem povýšena na město. Důvodem pro žádost obyvatel o toto povýšení byl nebývalý rozmach Břeclavi, který nastal po příjezdu prvního vlaku od Vídně dne 6. června 1839. Zakrátko se Břeclav stala prvním železničním uzlem nejen v rakouské monarchii, ale i ve střední Evropě, neboť se zde trať dělila na větev směřující k Brnu a k Olomouci (první vlka na Přerov vyjel 1.5.1841). Později přibyla i odbočka na Znojmo (1872), Lednici (1901) a Bratislavu (1909). Na přelomu padesátých a šedesátých let 19. století se začíná v Břeclavi rozvíjet průmysl spjatý se zemědělským prostředím Břeclavi a okolí. V r. 1862 byl založen první větší podnik - Kuffnerův cukrovar, v r. 1867 poštorenská knížecí cihelna (dnes Poštorenské keramické závody), v r. 1872 rafinerie cukru patřící akciové společnosti lipnicko-břeclavské, v r. 1884 přibyla v Poštorné Schramova chemická továrna na výrobu umělých hnojiv a v r. 1884 byla založena lichtenštejnská pila, zpracovávající ohromné bohatství dřevní hmoty z lichtenštejnských lužních lesů v okolí města.

Tento nebývalý rozmach podnikání v Břeclavi i v jejím okolí znamenal také vzrůst počtu obyvatelstva. Zatímco v třicátých letech mělo městečko spolu se Starou Břeclaví 2952 obyvatel, v r. 1872 to bylo 5853 a v r. 1880 již 7130.

Břeclav v první půli 20. století

Do rozvoje města nepříznivě zasáhla první světová válka, na jejímž konci se převážně české obyvatelstvo města a okolí přihlásilo k nově vzniklé Československé republice. Události po 28. říjnu 1918 byly ve městě velmi pohnuté, neboť německé úřednictvo železničního uzlu se pokoušelo odsunovat železniční vagony a lokomotivy do Rakouska a vznik ČSR odmítalo. Situaci ve městě kompikovaly ještě desetitisíce demobilizovaných vojáků, kteří se po železnici vraceli z italské fronty. Podobně musel být sveden i boj o městskou radnici, která byla až do listopadu v německých rukou.

Další rány byly uštědřeny Břeclavi v r. 1938, kdy do českého města s 11220 Čechy a 1582 Němci (podle sčítání lidu v r. 1930) vstoupila německá armáda. Také dnešní části města Poštorná a Charvátská Nová Ves se staly součástí Tisícileté německé říše. České obyvatelstvo před okupací z valné části uteklo do vnitrozemí a v odpoledních hodinách 8. října ustupovaly poslední policejní a vojenské jednotky s finanční stráží za demarkační linii vedoucí za městem mezi Kosticemi a

Ladnou. Po příchodu nacistů byli bezohledně z města vyhnáni i břeclavští Židé a Gestapo zahájilo rozsáhlé zatýkání nepohodlných osob.

V průběhu války byla na samém konci v listopadu 1944 Břeclav také bombardována. Při náletu byl zničen střed města s kostelem sv. Václava a čtvrť Dubič. Na sklonku války přes Břeclav projížděly rovněž transporty se zuboženými vězni z koncentračního tábora Osvětim. Dne 24. ledna 1945 bylo z transportu pohřbeno na městském hřbitově 35 vězňů, kteří útrapy nepřežili. Město bylo osvobozeno sovětskými jednotkami 15.- 17. dubna 1945. Při bojích na jeho území padlo na 80 sovětských vojáků a také asi 50 obyvatel města. Teprve od května se mohli začít vracet ti, které z jejich domovů vyhnali okupanti v říjnu 1938. Vedle původních českých obyvatel města, kteří před německou okupací utekli do vnitrozemí, sem přicházeli i noví obyvatelé ze 46 okresů obnovené republiky, nejvíce pak ze sousedních obcí, jako byl Lanžhot, Poštorná, Moravská Nová Ves, Hrušky a další. Další významná změna v historii Břeclavi nastala, když v roce 1949 při reformě státní správy vznikl samostatný politický okres Břeclav.

